

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

Dogfen Ddrafft

Amcanion Cydraddoldeb ar y Cyd

Prosiect gweithio ar y cyd rhwng
sefydliadau Sector Cyhoeddus
Gogledd Cymru.

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Rydym yn hapus i ddarparu'r wybodaeth hon mewn fformatau eraill

Cysylltwch â Rheolwr Cydraddoldeb
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrexham
E-bost: equality@wrexham.gov.uk
Ffôn: 01978 292808

Cynnwys

	Tudalen
Cyflwyniad	2
Sut wnaethom ni ddatblygu ein hamcanion	4
Amcan Un: Gostwng anghydraddoldebau o ran iechyd	6
Amcan Dau: Gostwng canlyniadau anghyfartal o ran Addysg er mwyn manteisio i'r eithaf ar botensial unigolion	7
Amcan Tri: Gostwng anghydraddoldebau o ran Gwaith a Chyflog	7
Amcan Pedwar: Gostwng anghydraddoldebau o ran Diogelwch Personol	7
Amcan Pump: Gostwng anghydraddoldebau o ran Cynrychioli a Llais y Bobl	8
Amcan Chwech: Gostwng anghydraddoldebau o ran cael mynediad i wybodaeth, gwasanaethau, adeiladau a'r amgylchedd	8
Atodiad A: Papurau Ymchwil ac Adroddiadau	9
Atodiad B: Rhestr Termau	10

Cyflwyniad

Daeth Deddf Cydraddoldeb 2010 i rym ym mis Hydref 2010. Mae'r Ddeddf newydd yn rhoi Dyletswydd Gyffredinol ar gyrff cyhoeddus rhestredig, wrth gynnal eu gwaith, (a phan fo pobl eraill yn cynnal gwaith cyhoeddus) i ystyried:

- Yr angen am gael gwared ar ymddygiad sy'n cael ei wahardd gan y Ddeddf;
- Yr angen i ddatblygu cyfle cyfartal rhwng unigolion sy'n rhannu nodwedd berthnasol a ddiogelir, a'r rheiny nad ydynt yn rhannu hynny;
- A'r angen i feithrin perthnasau da rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd berthnasol a ddiogelir, a'r rheiny nad ydynt yn rhannu hynny.

Ym mis Ebrill 2011, defnyddiodd Llywodraeth Cynulliad Cymru ei bwerau i gyflwyno Dyletswyddau Penodol, a nodir y rhain yn [Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 \(Dyletswyddau Statudol\) \(Cymru\) 2011](#). Cyflwynwyd y Rheoliadau i helpu awdurdodau cyhoeddus yng Nghymru i weithredu eu Dyletswydd Gyffredinol yn well (Gallwch weld y rhestr llawn o'r dyletswyddau o'r ddolen gyswllt sydd yn Atodiad B).

Dan y Rheoliadau hyn, rhaid i bob sefydliad sector cyhoeddus yng Nghymru nodi a chyhoeddi amcanion cydraddoldeb strategol erbyn 2 Ebrill 2012. Rhaid i'r amcanion hyn fod yn seiliedig ar wybodaeth berthnasol a ddelir gan bob sefydliad a chan bartïon perthnasol eraill. Rhaid ystyried data neu ymchwil cenedlaethol hefyd, er enghraifft, adroddiad Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol "Pa mor deg yw Cymru".

Mae'r ddogfen hon yn nodi'r amcanion cydraddoldeb ar y cyd ar gyfer awdurdodau cyhoeddus yng Ngogledd Cymru.

Gwybodaeth am y Grŵp

Mae swyddogion Cydraddoldeb pob un o'r chwech Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC), Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwylans Cymru, Awdurdod Parc Cenedlaethol a Heddlu Gogledd Cymru wedi rhannu arfer da am flynyddoedd lawer. Wrth gyflwyno'r ddeddfwriaeth newydd, mae'r sefydliadau hyn wedi bod yn gweithio ar y cyd dan Rwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus

Cyflwyniad

Gogledd Cymru (y Rhwydwaith) i ddatblygu'r rhaglen gydraddoldeb ac ymdrin â materion sy'n ymwneud ag anghydraddoldeb ar draws y sector cyhoeddus yng Ngogledd Cymru.

Gwybodaeth am yr Amcanion ar y Cyd

Ymchwiliodd aelodau o'r grŵp yn helaeth i adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas ag anghydraddoldebau er mwyn archwilio'r data manwl sydd wedi arwain at ddatblygu amcanion ar y cyd.

Rydym hefyd wedi datblygu nifer o feysydd gweithredu sy'n tanategu ein hamcanion cydraddoldeb ar y cyd. Rydym ni'n credu y bydd y rhain yn helpu i ymdrin â'r anghydraddoldebau a nodwyd.

Yna, bydd cynllunio manwl yn y sefydliadau yn nodi'r camau gweithredu sydd eu hangen er mwyn cyflawni'r amcanion cydraddoldeb hyn.

Rydym ni'n cytuno'n llwyr â'r athroniaeth "Dim byd amdanom ni, hebom ni", ac rydym ni'n credu ei bod hi'n hanfodol cynnwys a chysylltu gydag amrywiaeth eang o fudd-ddeiliaid ledled Gogledd Cymru, gan gynnwys y rheiny sy'n cynrychioli pobl o bob un o'r nodweddion a ddiogelir i wneud yn siŵr ein bod yn ymdrin â'r materion sy'n berthnasol yng Ngogledd Cymru heddiw.

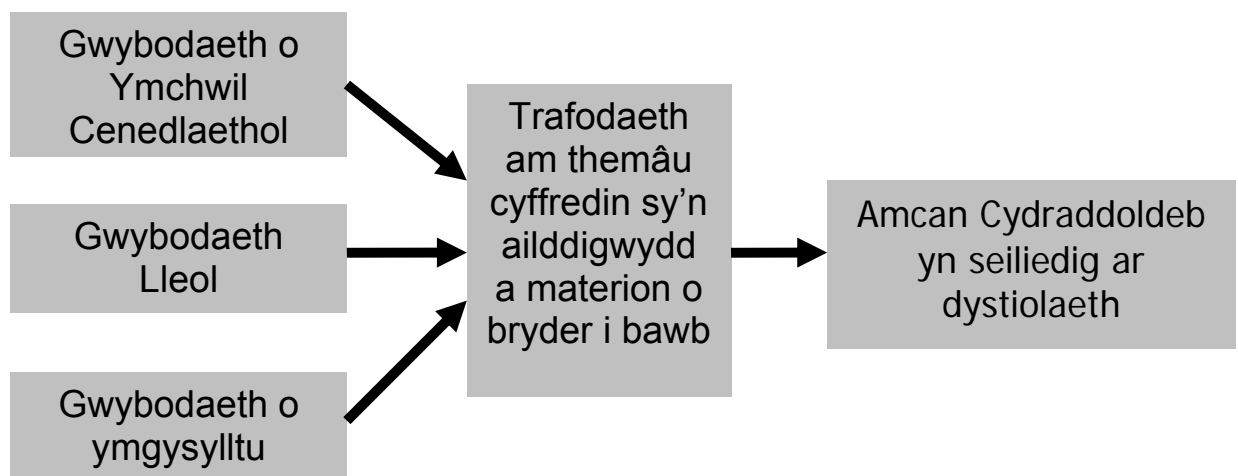
Sut wnaethom ni ddatblygu ein hamcanion

Yn ystod 2011, mae'r rhwydwaith wedi cynnal gweithgareddau ar y cyd i ddatblygu cyfres o amcanion ar y cyd, ac mae pob partner wedi cytuno â nhw, fel a ganlyn:

1. Gostwng anghydraddoldebau o ran Lechyd
2. Gostwng canlyniadau anghyfartal o ran Addysg er mwyn manteisio i'r eithaf ar botensial unigolion
3. Gostwng anghydraddoldebau o ran Gwaith a Chyflog
4. Gostwng anghydraddoldebau o ran Diogelwch personol
5. Gostwng anghydraddoldebau o ran Cynrychioli a Llais y Bobl
6. Gostwng anghydraddoldebau o ran cael mynediad i wybodaeth, gwasanaethau, adeiladau a'r amgylchedd

Datblygu'r Amcanion

Defnyddiwyd y model syml hwn i ddatblygu'r amcanion hyn ac ystyried amrywiol ofynion y Dyletswyddau Penodol.

Ymchwil Cenedlaethol

Mae ymchwil cenedlaethol yn bwysig wrth ddarparu man cychwyn ar gyfer nodi anghydraddoldebau yng Ngogledd Cymru. Mae ymchwil sylfaenol yn cymryd amser ac yn defnyddio llawer o adnoddau ac mae'n dueddol o fod ym myd academiaidd, adrannau'r llywodraeth a'r sefydliadau mwyaf yn y trydydd sector. Gall ymchwil yng Nghymru a'r DU fod yn anodd i sefydliadau sector cyhoeddus unigol. Fel partneriaeth, rydym ni wedi dod â rhai o'r materion allweddol ynghyd â'r casgliadau am amrywiaeth o ymchwil cenedlaethol yn y gorffennol. Gwelir rhestr o adroddiadau a ddefnyddiwyd ar gyfer ein gwaith yn Atodiad A.

Sut wnaethom ni ddatblygu ein hamcanion

Gwybodaeth Leol

Mae gwybodaeth leol sydd gan bob awdurdod cyhoeddus hefyd wedi ein helpu. Mae llawer o'r wybodaeth yma yn ddefnyddiol wrth ateb cwestiynau fel 'ydi'r tueddiadau cenedlaethol yn cael eu hadlewyrchu yn fy ardal?', ac wrth ein galluogi i nodi'r materion lleol sydd, o bosib, ddim yn cael eu cydnabod yn lleol. Rydym wedi nodi amrywiaeth o feysydd lle bo'r amrywiaeth cyfredol o wybodaeth leol sydd ar gael yn annigonol ac mae angen datblygu mwy o elfennau.

Gwybodaeth wrth Ymgysylltu

Cynhaliwyd y Cyfarfod Cyfranogion Rhanbarthol ar 20 Medi 2011 yng Nghanolfan Fusnes Conwy oedd yn cysylltu â nifer o sefydliadau sy'n gweithio ledled Gogledd Cymru. Bydd atborth o'r digwyddiad yn cael ei ddefnyddio i hysbysu Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol yr awdurdodau cyhoeddus unigol sy'n rhan o'r Rhwydwaith. Bydd y cynlluniau hyn yn cael eu cyhoeddi ar 2 Ebrill 2012. Roedd y digwyddiad hwn yn un cynhwysfawr ac roedd pawb oedd â diddordeb yn y gwaith yn cael ei fynychu, ond megis dechrau ar y gwaith oedd hyn. Byddwn yn parhau i gynnwys pobl drwy hyd y cynlluniau, gan ddefnyddio profiadau amrywiaeth eang o fudd-ddeiliaid i hysbysu ein camau gweithredu manwl a barnu a ydym wedi llwyddo ai peidio a beth arall sydd angen ei wneud.

Meysydd Gweithredu

Mae Meysydd Gweithredu ynghlwm wrth bob amcan, fel y disgrifir isod. Mae'r Meysydd Gweithredu yn diffinio'r chwe amcan ac yn darparu gwybodaeth ar ba sail mae pob partner wedi cynllunio ei gyfraniad i gyflawni'r chwe amcan.

Mae gwahanol bartneriaid wedi cytuno i gyfrannu at wahanol Feysydd Gweithredu. Bydd y cyfraniadau hyn yn cael eu monitro a'u mesur gan ddefnyddio cynlluniau gweithredu unigol a bydd mesuriadau perfformiad yn cael eu dwyn ynghyd gan bob partner.

Disgrifir y Meysydd Gweithredu ar gyfer bob amcan isod. Gellir gweld crynodeb o'r gwaith ymchwil, a'r wybodaeth o'r camau ymgysylltu ar gyfer pob Maes Gweithredu ynghyd â data am faterion y byddwn yn eu datblygu yn ein dogfen Gefndir ac Ymchwil.

Amcan Un: Gostwng anghydraddoldebau o ran iechyd

Os yw...

Maes Gweithredu 1.1	Nifer y bobl sydd mewn grwpiau a dangynrychiolir ¹ , sy'n dewis ffyrdd iach o fyw yn cynyddu A
Maes Gweithredu 1.2	Nifer y bobl sydd mewn grwpiau a dangynrychiolir, sy'n defnyddio gwasanaethau gofal iechyd yn cynyddu A'R
Maes Gweithredu 1.3	Gofal ar gyfer pobl hŷn yn cael ei wella i sicrhau eu bod yn cael eu trin gydag urddas a pharch A
Maes Gweithredu 1.4	Nifer y sipsiwn a theithwyr sy'n manteisio ar wasanaethau gofal iechyd ataliol yn cynyddu A
Maes Gweithredu 1.5	Pobl drawsrywiol, lesbiaidd, hoyw a deurywiol yn cael eu trin gydag urddas wrth gael gofal AC
Maes Gweithredu 1.6	Anghenion pobl gydag Anableddau Dysgu neu broblemau Iechyd Meddwl yn cael eu deall yn well

...yna bydd anghydraddoldebau o ran iechyd wedi cael eu gostwng.

---

¹ Gweler y Rhestr Termiau yn Atodiad B

...yna bydd anghydraddoldebau mewn perthynas â diogelwch personol wedi cael eu gostwng.

Amcan Pump: Gostwng anghydraddoldebau o ran Cynrychioli a Llais y Bobl

Os yw...

Maes Gweithredu 5.1 Cyrff sy'n gwneud penderfyniadau yn dod yn fwy amlwg wrth gynrychioli'r cymunedau maen nhw'n eu gwasanaethu

AC

Maes Gweithredu 5.2 Ymgynghoriad ac ymgysylltiad yn gwella trwy gryfhau'r cysylltiadau rhwng y Sector Cyhoeddus ac unigolion sy'n cynrychioli pobl leol o bob grŵp wedi'i ddiogelu

...yna bydd anghydraddoldebau o ran cynrychioli a llais y bobl wedi cael eu gostwng.

Amcan Chwech: Gostwng anghydraddoldebau o ran cael mynediad i wybodaeth, gwasanaethau, adeiladau a'r amgylchedd

Os yw...

Maes Gweithredu 6.1 Mynediad i wybodaeth a chyfathrebu a phrofiad y cwsmer yn gwella

A

Maes Gweithredu 6.2 Mynediad corfforol i wasanaethau, cludiant, yr amgylchedd adeiledig a mannau agored yn gwella

...yna bydd anghydraddoldebau o ran mynediad i wybodaeth, gwasanaethau, adeiladau a'r amgylchedd wedi cael eu gostwng.

Atodiad A – Papurau Ymchwil ac Adroddiadau

Amcanestyniadau Poblogaeth Awdurdodau Lleol Cymru, sail-2008 (2010)

Gwellhad Syml: Adroddiad Cenedlaethol i brofiadau pobl fyddar a thrwm eu clyw o'r GIG

Arolwg Cymru gyfan o Fwlio mewn ysgolion – Llywodraeth Cymru (2009)

Arolwg Poblogaeth Flynyddol (2011)

Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion (2011)

Cyhoeddiadau EHRC Cymru

Yn benodol; Dadansoddiad o ran anghydraddoldeb economaidd yng Nghymru WISERD ar gyfer EHRC Cymru (2011)

Victoria Winckler Ed, *Materion Cydraddoldeb yng Nghymru: Adolygiad Ymchwil* The Bevan Foundation ar gyfer EHRC Cymru (2010)

Adolygiad Teirblwydd Cymru 'Pa Mor Deg yw Cymru EHRC Cymru (2011)

Pwy sy'n Rhedeg Cymru? EHRC Cymru (2011)

a *Gwell Gwasanaethau Cyhoeddus: Cau'r Bylchau* EHRC Cymru (2009)

Datganiadau Dylunio a Mynediad, Llywodraeth Cynulliad Cymru (2009)

Tlodi Anabledd yng Nghymru, Leonard Cheshire Disability, (Mawrth 2011)

Profiadau a Disgwyliadau Pobl Anabl: Adroddiad ymchwil ar gyfer y Swyddfa Materion Anabledd

Lesbian, Gay And Bisexual people in later life **Stonewall/YouGov** (2011)

Crynodeb o Berfformiad Cynllun Heddlu Blynyddol Heddlu Gogledd Cymru, (yn cael ei ddiweddarau yn fisol)

'Defnydd Cludiant Cyhoeddus yng Nghymru, 2005- 2006', Bwletin Ystadegol 29/2008

Streets Ahead Campaign Report Disability Wales (Awst 2009)

E. Sibley , *Towards and Inclusive Health Service: A research Report into the availability of Health Information for blind and partially sighted people*, (2009)

UK Triennial Review 'How Fair is Britain?' EHRC (2010)

Arolwg Iechyd Cymru (2009)

Vikki Butler, *Young people's experiences of, and solutions to, identity related bullying: Research report* Barnardos (2009)

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, Hidden in Plain Sight, Adroddiad yr Ymchwiliad i aflonyddwch yn ymwneud ag anabledd.

Atodiad B – Rhestr Termau

Bwlch Cyrhaeddiad

Y gwahaniaeth rhwng y canlyniadau arholiadau ar gyfartaledd (mewn unrhyw asesiad) ar gyfer un grŵp wedi'i ddiogelu o'i gymharu â grŵp arall.

Aflonyddwch

Ymddygiad digroeso sydd â'r diben neu'r effaith o droseddu yn erbyn urddas neu'n creu awyrgylch diraddiol, bychanu, gelyniaethus, dychrynu neu ymosodol.

Trosedd Casineb / Digwyddiad Casineb

Mae Cymdeithas Prif Swyddogion yr Heddlu yn gwahaniaethu rhwng digwyddiad casineb a throsedd casineb. Dyma eu diffiniad o ddigwyddiad casineb:

“Unrhyw ddigwyddiad, boed yn drosedd troseddol ai peidio, y mae'r dioddefwr neu unrhyw unigolyn arall, yn teimlo sy'n cael ei gymell gan ragfarn neu gasineb.”

Tra bo trosedd casineb yn cael ei ddiffinio'n benodol fel:

“Unrhyw ddigwyddiad o drosedd, sy'n drosedd troseddol, y mae'r dioddefwr neu unrhyw unigolyn arall, yn teimlo sy'n cael ei gymell gan ragfarn neu gasineb.”

Awdurdodau Lleol Gogledd Cymru

Mae chwe awdurdod yng Ngogledd Cymru, sef Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, Cyngor Sir Ddinbych, Cyngor Sir y Fflint a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam.

"Dim byd amdanom ni, hebom ni!"

Dyma slogan a ddefnyddir i gyfathrebu syniad na ddylai polisi gael ei benderfynu gan gynrychiolydd heb gyfraniad llawn ac uniongyrchol aelodau'r grŵp/grwpiau sy'n cael eu heffeithio gan y polisi hwnnw.

Nodweddion a ddiogelir

Y nodweddion lle bo gwahaniaethu'n anghyfreithlon – oed, anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil neu gred, rhyw a thueddiad rhywiol.

Atodiad B – Rhestr Termau

Grwpiau a ddiogelir

Pobl sy'n rhannu un neu fwy o nodweddion a ddiogelir.

Awdurdod Cyhoeddus

Sefydliadau ac unigolion sy'n cynnal swyddogaethau cyhoeddus – byddai hyn yn cynnwys adrannau'r llywodraeth, awdurdodau lleol, awdurdodau iechyd ac ysbytai, ysgolion, carcharau a'r heddlu er enghraifft.

Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus (Dyletswydd Cyffredinol)

Mae dyletswydd ar awdurdod cyhoeddus wrth weithredu ei swyddogaethau i ystyried yr angen i gael gwared ar wahaniaethu ac aflonyddu anghyfreithlon, meithrin perthnasau da a datblygu cyfle cyfartal.

Dyletswydd cydraddoldeb sector cyhoeddus (Dyletswyddau Penodol yng Nghymru)

Mae'n rhaid i awdurdodau cyhoeddus yng Nghymru gydymffurfio â chyfres o Ddyletswyddau Penodol sydd wedi'u dylunio i'w cynorthwyo i fodloni'r Ddyletswydd Cyffredinol. Gellir cael gwybodaeth am y rhestr lawn o Ddyletswyddau Penodol yn:

<http://www.equalityhumanrights.com/wales/publications/guidance-on-the-equality-duty-for-the-welsh-public-sector/>

Cyfranogion

Pobl gyda diddordeb mewn testun neu bwnc neu fater sy'n debygol o gael eu heffeithio gan benderfyniad sy'n ymwneud ag o a/neu fod â chyfrifoldebau yn ymwneud ag o.

Grwpiau a Dangynrychiolir

Mae hyn yn cyfeirio at sefyllfaoedd lle bo nifer o bobl gyda nodwedd a ddiogelir yn isel (e.e. mewn gweithle neu ymysg defnyddwyr gwasanaeth) o'u cymharu â'r nifer yn y boblogaeth. Mae pa grŵp a dangynrychiolir yn amrywio o fater i fater a gall newid dros amser. Mewn rhai achosion, mae gwaith yn parhau i bennu pa grwpiau sy'n cael eu dangynrychioli drwy gasglu data am nifer yn y boblogaeth a'r nifer sy'n defnyddio gwasanaeth benodol neu sy'n perthyn i gorff sy'n gwneud penderfyniadau.